

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВАвід 20 березня 2022 р. № 326
Київ**Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації**

(За змінами, внесеними згідно з Постановами КМ
№ 505 від 29.04.2022
№ 511 від 29.04.2022
№ 700 від 14.06.2022)

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

- Затвердити Порядок визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, що додається.
- Міністерствам, іншим центральним та місцевим органам виконавчої влади розробити і затвердити у шестимісячний строк методики, передбачені Порядком, затвердженням цією постановою.
- Міністерствам, іншим центральним та місцевим органам виконавчої влади, відповідальним за визначення шкоди та збитків за напорами, передбаченими Порядком, затвердженням цією постановою:
 - забезпечити внесення до Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації, інформації про шкоду та збитки за напорами, визначенням підручниками 5, 11, 12 і 13 (щодо нерухомих культурно-спадкових) пункту 2 Порядку, затвердженого цією постановою, протягом десяти днів з дня визначення відомішої шкоди та збитків;
 - подавати щорічно до 1 квітня наступного періоду Міністерству з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій відомішу інформацію (крім інформації, визначеної абзацом другого пункту цього пункту, доступ до якої Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій отримувє через Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації) для її узагальнення та подання до 1 червня Кабінетом Міністрів України.

*(Пункт 3 в редакції Постанови КМ № 505 від 29.04.2022)***Прем'єр-міністр України** **Д. ШМИГАЛЬ****Інші****ЗАТВЕРЖЕНО**
постановою Кабінету Міністрів України
від 20 березня 2022 р. № 326**ПОРЯДОК**
визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок
збройної агресії Російської Федерації

- Цей Порядок встановлює процедуру визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації (далі - шкода та збитки).
 - Визначення шкоди та збитків здійснюється окремо за такими напрямками:
 - людські втрати та пов'язані з ними соціальні втрати - напрям, що включає всі людські втрати (смерть або каліцтво цивільних осіб), що виникли в результаті збройної агресії Російської Федерації, а також втрати, пов'язані з призначенням різних видів державної соціальної допомоги та наданням соціальної послуги.

Основні показники, які оцінюються:

 - кількість цивільних осіб, загинув внаслідок збройної агресії Російської Федерації;
 - кількість цивільних осіб, які втратили місце проживання внаслідок збройної агресії Російської Федерації;
 - кількість цивільних осіб, які отримувють пенсію у разі втрати годувальника за осіб, загинув в результаті бойових дій;
 - кількість цивільних осіб з інвалідністю, у тому числі дітей з інвалідністю, які отримали інвалідність внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних в результаті бойових дій і пов'язаних з ними нещасних випадків, яким надаються соціальні гарантії та різні види державної соціальної допомоги;
 - кількість дітей, батьки або один з батьків яких загинули (загинули) у результаті збройної агресії Російської Федерації.

Визначення шкоди та обсягу соціальних виплат, які забезпечуються відповідно до законодавства, у грошовій формі здійснюється згідно з методикою, затвердженою наказом Мінсоцполітики, за погодженням з Міреінтеграції.

Відповідальним за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є Мінсоцполітики;

 - економічні втрати, пов'язані з людськими втратами, - напрям, що включає непрямі економічні втрати, пов'язані із зменшенням чисельності населення та відповідного зменшення економічної продукції країни.
- Основні показники, які оцінюються:
- втрати валового внутрішнього продукту через загинув людей;
 - втрати валового внутрішнього продукту через інвалідність осіб, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних внаслідок збройної агресії Російської Федерації.
- Визначення шкоди та збитків у грошовій формі здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Мінекономіки, за погодженням з Міреінтеграції.
- Відповідальним за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є Мінекономіки;
- втрати військові - напрям, що включає людські та матеріальні військові втрати і втрати, пов'язані з бойовими діями.
- Основні показники, які оцінюються:
- людські втрати (загинув, смерть військовослужбовців Збройних Сил, інших складових сил оборони) під час участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації;
 - втррати на виплату одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності працівника правоохоронних органів, осіб рядового і начальницького складу під час участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації;
 - матеріальні військові втрати та втрати, пов'язані з бойовими діями;
 - втррати на утилізацію пошкодженої техніки і боєприпасів;
 - втррати, пов'язані з розмінуванням зон бойових дій;
 - виплати, стягнуті з Миноборони та інших суб'єктів сектору безпеки і оборони на підставі рішень судів України, за втратами, завдані прогрісними діями Російської Федерації у вигляді терористичних актів, диверсій.
- Визначення шкоди та збитків здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Миноборони, за погодженням з Міреінтеграції.
- Відповідальним за визначення шкоди та обсягу збитків за наведеним напрямом є Миноборони;
- втрати, пов'язані із забезпеченням публічної безпеки і порядку, боротьби із злочинністю, забезпеченням безпеки дорожнього руху, - напрям, що включає людські та матеріальні втрати і втрати правоохоронних органів, пов'язані із забезпеченням публічної безпеки і порядку, боротьби із злочинністю, забезпеченням безпеки дорожнього руху.
- Основні показники, які оцінюються:
- людські втрати (загинув, смерть працівників правоохоронних органів, осіб рядового і начальницького складу) під час участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації;
 - втррати на виплату одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності працівника правоохоронних органів, осіб рядового і начальницького складу під час участі в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації;
 - матеріальні втрати правоохоронних органів, пов'язані із забезпеченням публічної безпеки і порядку, боротьби із злочинністю, забезпеченням безпеки дорожнього руху в районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації;
 - втррати на утилізацію (спалення) пошкодженої техніки та інших майна.
- Визначення шкоди та збитків в натуральній і грошовій формі здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом МВС, за погодженням з Міреінтеграції.
- Відповідальним за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є МВС;
- втрати житлового фонду та об'єктів благоустрою - напрям, що включає втрати житлового фонду (житла), об'єктів благоустрою, фактичні втрати, здійснені для їх відновлення, та втрати, необхідні для відновлення пошкодженого та зруйнованого житлового фонду та об'єктів благоустрою.
- Основні показники, які оцінюються:
- вартість зруйнованого та пошкодженого житлового фонду (житла);
 - фактичні втрати, здійснені для відновлення пошкодженого житлового фонду (житла);
 - втррати, необхідні для відновлення житлового фонду (житла);
 - фактичні втрати, здійснені для відновлення зруйнованих та пошкоджених об'єктів благоустрою;
- інші показники та параметри, якими визначається розмір шкоди та збитків внаслідок втрати житлового фонду та об'єктів благоустрою, спричинених збройною агресією Російської Федерації.
- Визначення шкоди та обсягу збитків здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міреінтеграції за погодженням з Міреінтеграції.
- (Підпункт 5 пункту 2 в редакції Постанови КМ № 700 від 14.06.2022)*
- втрати об'єктів громадських будівель - напрям, що включає втрати громадських будівель (об'єктів освіти, спорту, соціального захисту, охорони здоров'я, культури, адміністративних будівель тощо), фактичні втрати, здійснені для їх відновлення.
- Основні показники, які оцінюються:
- вартість зруйнованих та пошкоджених громадських будівель;
 - фактичні втрати, здійснені для відновлення пошкоджених громадських будівель;
 - втррати на демонтаж зруйнованих об'єктів громадських будівель;
- інші показники та параметри, якими визначається розмір шкоди та збитків внаслідок втрати об'єктів громадських будівель, спричинених збройною агресією Російської Федерації.
- Визначення шкоди та обсягу збитків здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міреінтеграції за погодженням з Міреінтеграції.
- (Пункт 2 доповнено підпунктом 3^і згідно з Постановою КМ № 700 від 14.06.2022)*
- втрати об'єктів житлово-комунального господарства - напрям, що включає зруйновані і пошкоджені об'єкти у сфері теплопостачання, об'єкти водоопочтання і водовідведення і решту об'єктів житлово-комунального господарства, збитки яких має безпосередній вплив на санітарні та гігієнічні умови проживання жителів населених пунктів.
- Основні показники, які оцінюються:
- вартість знищених або пошкоджених об'єктів житлово-комунального господарства;
 - фактичні втрати, здійснені для відновлення об'єктів житлово-комунального господарства;
 - втррати на демонтаж зруйнованих споруд, утилізацію (спалення) пошкодженої техніки та інших майна;
 - інші показники та параметри, якими визначається розмір шкоди та збитків внаслідок втрати об'єктів житлово-комунального господарства, спричинених збройною агресією Російської Федерації.
- Визначення шкоди та обсягу збитків здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міреінтеграції за погодженням з Міреінтеграції.
- (Пункт 2 доповнено підпунктом 3^і згідно з Постановою КМ № 700 від 14.06.2022)*
- втрати земельного фонду - напрям, що включає втрати земельного фонду, а також пов'язану з ними утрату вигоди.
- Основні показники, які оцінюються:
- фактичні втрати на рекльтивацію земель, які були порушені внаслідок бойових дій, будівництва, облаштування та утримання інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, озорок, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій для облаштування державного кордону;
 - завдані збитки власникам (землекористувачам) земельних ділянок сільськогосподарського призначення;
 - втррати на відновлення меліоративних ліній;
 - втррати на розмінування.
- Визначення шкоди та збитків здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міннарополітики, за погодженням з Міреінтеграції.
- Відповідальним за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є обласні, Київська міська державні адміністрації (на період воєнного стану - військові адміністрації);
- втрати лісового фонду - напрям, що включає втрати лісонасаджень та пов'язані із ними втрати.
- Основні показники, які оцінюються:
- втрати лісогосподарського виробництва, спричинені обмеженням прав землекористувачів;
 - втрати пошкодженої, знищеної або вкращеної заготовленої продукції;
 - неотримані доходи лісокористувачів, заповняні тимчасовим зайняттям земельних ділянок, встановленням обмежень щодо їх використання, від:
 - непродавності рубок (вартість лісопродукції, рента плата);
 - неможливості здійснювати побічне користування (зокрема заготівлю березового соку, ягід, грибів).
 - втррати на підготовку ґрунту під створення лісових культур;
 - втррати та неотримані доходи мисливського господарства (зокрема неможливість проведення полювання, знищення або пошкодження волюєрів, втрати кількості диких тварин, спричинені неврачаним зміщенням біотичних заходів).
- Визначення шкоди та збитків, заповняних лісовому фонду, здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міндовкля за поданням Держлісгоспства за погодженням з Міреінтеграції.
- Визначення шкоди та збитків, заповняних лісовому фонду, здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міндовкля за поданням Держлісгоспства за погодженням з Міреінтеграції.
- Відповідальним за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є Держлісгоспства;
- (Підпункт 8 пункту 2 в редакції Постанови КМ № 551 від 29.04.2022)*
- втрати аватарні - напрям, що включає втрачену частину територіального моря, виключної морської (ексключивної) зони та внутрішніх морських вод України в Азовському та Чорному морях.
- Основні показники, які оцінюються:
- упущена вигода, пов'язана з обмеженням морешаства внаслідок втрати частини територіального моря, виключної морської (ексключивної) зони та внутрішніх морських вод України в Азовському та Чорному морях.
- Визначення збитків здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Мінінфраструктури за погодженням з Міреінтеграції.
- шкода, заповняна навколишньому природному середовищу в межах територіального моря, виключної морської (ексключивної) зони та внутрішніх морських вод України в Азовському та Чорному морях.
- Визначення шкоди та збитків здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міндовкля за поданням Держекоінспекції за погодженням з Міреінтеграції.
- Відповідальним за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є Мінінфраструктури та Держекоінспекції;
- (Підпункт 9 пункту 2 в редакції Постанови КМ № 551 від 29.04.2022)*
- збитки, завдані природно-заповідного фонду, - напрям, що включає збитки, завдані територіям та об'єктам природно-заповідного фонду, та пов'язані із ними втрати.
- Основним показником, який оцінюється, є збитки, завдані територіям та об'єктам природно-заповідного фонду внаслідок пошкодження чи знищення природних комплексів та об'єктів у їх межах.
- Визначення шкоди та збитків здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міндовкля за поданням Держекоінспекції за погодженням з Міреінтеграції.
- Відповідальною за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є Держекоінспекція;
- (Підпункт 10 пункту 2 в редакції Постанови КМ № 551 від 29.04.2022)*
- втрати інфраструктури - напрям, що включає втрати ліній електропередачі, інші об'єкти енергетичної інфраструктури.
- Основні показники, які оцінюються:
- протяжність втрачених, знищених або пошкоджених автомобільних доріг та їх складових;
 - протяжність втрачених, знищених або пошкоджених залізничних колій;
 - втрачені, знищені або пошкоджені об'єкти транспортної інфраструктури;
 - втрачені, знищені або пошкоджені об'єкти рухомого майна транспорту та телекомунікаційної мережі і зв'язу;
 - втрачені, знищені або пошкоджені об'єкти зв'язу, телекомунікаційної мережі.
- Визначення шкоди та збитків здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Мінінфраструктури, за погодженням з Мінцифри та Міреінтеграції.
- Відповідальним за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є Мінінфраструктури;
- втрати енергетичної інфраструктури - напрям, що включає зруйновані газо-, нафтопроводи, лінії електропередачі, інші об'єкти енергетичної інфраструктури.
- Основні показники, які оцінюються:
- протяжність втрачених, знищених або пошкоджених газо-, нафтопроводів;
 - протяжність втрачених, знищених або пошкоджених ліній електропередачі;
 - протяжність втрачених, знищених або пошкоджених об'єктів енергетичної інфраструктури;
 - вартість втрат (вигоду) природного газу у разі пошкодження газопроводів та газорозподільних станцій.
- Визначення шкоди та збитків здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міненерго, за погодженням з Міреінтеграції.
- Відповідальним за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є Міненерго;
- втрати культурної спадщини - напрям, що включає втрати об'єктів культурної спадщини.
- Основні показники, які оцінюються:
- вартість шкоди, завданої пам'ятці культурної спадщини;
 - моральна шкода, завдана у зв'язку з використанням археологічними дослідженнями;
 - втрати України внаслідок шкоди, завданої у зв'язку з відсутністю доступу громадян держави до культурної спадщини України.
- Визначення вартості моральної шкоди та шкоди, завданої незаконними археологічними дослідженнями, здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом МКІП, за погодженням з Міреінтеграції.
- Відповідальним за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є МКІП;
- економічні втрати підприємств - напрям, що включає втрати підприємств усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна, а також упущену вигоду від неможливості чи перешкод у здійсненні господарської діяльності.
- Основні показники, які оцінюються:
- вартість втраченого, знищеного чи пошкодженого майна державних підприємств;
 - вартість втраченого, знищеного чи пошкодженого майна підприємств недержавної форми власності;
 - упущена вигода державних підприємств;
 - втрати державних підприємств від неоплачених товарів, робіт та послуг, наданих та спожитих на тимчасово окупованих територіях;
 - втрати підприємств недержавної форми власності від неоплачених товарів робіт та послуг, наданих та спожитих на тимчасово окупованих територіях.
- Визначення шкоди та збитків підприємств здійснюється відповідно до методики, затвердженої спільним наказом Мінекономіки та Фонду державного майна, за погодженням з Міреінтеграції.
- Відповідальним за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є:
- міністерства, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, які є уповноваженими органами управління, - в частині підприємств, що належать до сфери їх управління;
 - обласні, Київська міська державні адміністрації (на період воєнного стану - військові адміністрації), - в частині установ та організацій недержавної форми власності, які знаходяться на території відповідних областей та м. Києва;
- шкода, завдана земельним ресурсам, - напрям, що включає втрати, зумовлені забрудненням та виснаженням земельних ресурсів;
- Основні показники, які оцінюються:
- шкода, завдана ґрунтам та земельним ділянкам внаслідок забруднення ґрунтів речовинами, які негативно впливають на їх родючість та інші корисні властивості;
 - шкода, завдана ґрунтам та земельним ділянкам внаслідок засмічення земельних ділянок сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами.
- Визначення шкоди та збитків здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міндовкля за поданням Держекоінспекції за погодженням з Міреінтеграції.
- Відповідальною за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є Держекоінспекція;
- (Пункт 2 доповнено підпунктом 16 згідно з Постановою КМ № 551 від 29.04.2022)*
- шкода, завдана атмосферному повітря, - напрям, що включає втрати, завдані викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря.
- Основні показники, які оцінюються:
- обсяг неорганізованих викидів забруднюючих речовин в атмосферу повітря або сумішей таких речовин;
 - збитки, завдані атмосферному повіттю неорганізованими викидами забруднюючих речовин або сумішей таких речовин.
- Визначення шкоди та збитків здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міндовкля за поданням Держекоінспекції за погодженням з Міреінтеграції.
- Відповідальною за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є Держекоінспекція;
- (Пункт 2 доповнено підпунктом 17 згідно з Постановою КМ № 551 від 29.04.2022)*
- втрати водних ресурсів та об'єктів водогосподарської інфраструктури, - напрям, що включає забруднення, засмічення, вичерпання та інші дії, які можуть погіршити умови водозабезпечення, надати шкоду здоров'ю людей, спричинити зміщення рибних запасів та інших об'єктів водного середовища; погіршення умов користування діями та тварин, зниження родючості ґрунтів та інші несприятливі наслідки забруднення зміни фізичних і хімічних властивостей вод, зниження їх здатності до природного очищення, порушення гідрологічного і гідроекологічного режиму вод.
- Основні показники, які оцінюються:
- упущена вигода у зв'язку з обмеженням використання вод, зокрема для задоволення потреб галузей економіки у водних ресурсах (рента плата, екологічний податок/потенціал або хімічного стану масивів поверхневих вод, екологічного стану морських вод);
 - упущена вигода у зв'язку з порушенням екологічного стану/потенціалу або хімічного стану масивів поверхневих вод, екологічного стану морських вод;
 - шкода, заповняна внаслідок забруднення та засмічення вод, порушення встановлених режимів роботи штучних водних об'єктів і водогосподарських систем та самовільного користування водними ресурсами;
 - обсяг самовільного, зокрема незаконного, користування водними ресурсами;
 - потреби на відновлення водних об'єктів, які були порушені інфраструктури (зокрема насосні станції, що здійснюють перекачування річного стоку та пароводних вод, шлюзи-регулятори);
 - упущена вигода у зв'язку з обмеженням доступу до використання рибних та інших водних живих ресурсів.
- Визначення збитків (крім заповняних внаслідок забруднення та засмічення вод, самовільного користування водними ресурсами) здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міндовкля за поданням Держекоінспекції за погодженням з Міреінтеграції.
- Визначення шкоди та збитків, заповняних внаслідок забруднення та засмічення вод, самовільного користування водними ресурсами, здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міндовкля за поданням Держекоінспекції за погодженням з Міреінтеграції.
- втрати шкоди та збитків (упущеної вигоди) у зв'язку з обмеженням доступу до використання рибних та інших водних живих ресурсів здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міннарополітики за погодженням з Міреінтеграції.
- Відповідальним за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є Держекоінспекція, Держводзачистки та Міннарополітики;
- (Пункт 2 доповнено підпунктом 18 згідно з Постановою КМ № 551 від 29.04.2022)*
- Перелік основних показників в межах кожного напрямку не є вичерпним і можуть бути додані інші узгоджені методики.
- До підготовки проєктів зазначених методик та здійснення оцінки шкоди і втрат можуть залучатися спеціалізовані державні організації, спеціальні інформаційно-аналітичні центри та громадських організацій.
- Факт фізичної пошкодженості наслідків діяльності будівель та споруд, зумовлених збройною агресією Російської Федерації, здійснюється відповідно до Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 р. № 473.
- (Порядок доповнено пунктом 5 згідно з Постановою КМ № 700 від 14.06.2022)*

